

CABRERA DE MAR
DESAPAREGUDA

4 - CABRERA. Vista a vol d'aucell

CABRERA DE MAR DESAPAREGUDA

Albert Ventura - David Farell

THOMAS (ED.) / ACM

Ajuntament de
Cabrera de Mar

CABRERA DE MAR DESAPAREGUDA

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: febrer del 2022

© dels textos: Albert Ventura i Vinyals

© dels textos: David Farell i Garrigós

© del pròleg: Josep Pons i Vinyals

© de les fotografies: diversos autors

© de l'edició: Editorial Efadós

© de la col·lecció Catalunya Desapareguda: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial les Torreneres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:

Editorial Efadós

Col·laboració:

Ajuntament de Cabrera de Mar
Fundació Burriac

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de la portada:

Autoria Desconeguda / Fons Família Molinas-Roca

Acrònims:

ACM (Arxiu Comarcal del Maresme)

AFCEC (Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista
de Catalunya)

Agraïments:

Pepe Álvarez, Toni Balada, Joan Bonamusa, Joan Canals,
Família Fontseca, Fundació Burriac, Rosa Isabel Garí,
Angelina López-Viñals, Jaume Molinas, Josep Pons, Emi
Pujol, Joan Rodon, Pere Rodríguez, Montserrat Teixidó,
Jaume Tomàs, Feliu Vilalta, Josep Vinyals.

ISBN 978-84-18243-94-3

DL B-4121-2022

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb
l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per
la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment
d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de
Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRÒLEG

La Cabrera que ja difícilment recordem

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

Per què ens agraden tant les fotografies antigues?

Pàg. 12

UN POBLE AMB HISTÒRIA

L'antiga Cabrera de Mataró

Pàg. 134

DIFERENTS VEÏNATS I NUCLIS

Un tomb per la rodalia

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Pròleg

LA CABRERA QUE JA DIFÍCILMENT RECORDEM

Josep Pons i Vinyals

Diu una antiga cançó que recordar és reviure un temps que ja ha passat. Malauradament, els records orals es van esborrant amb als anys, cosa que no passa amb els records gràfics, que retornen a la memòria dels que ja els havien viscut i fan assabentar-ne els que no ho van fer.

Són nombrosos els indrets del nostre poble ja desapareguts. Passarem a recordar-ne alguns d'ells.

Els garrofers de cal Sastre. Era el lloc escollit el dia de la Festa Major pels visitants dels pobles veïns. Després d'assistir a l'ofici cantat a l'església i al concert vermut

del cafè, hi anaven a menjar-se un bon dinar portat amb carmanyoles. L'escorxadador de Cabrera, conegut popularment com el «matadero», ubicat al costat del pont i aqüeducte de Sant Domènec, al camí de can Canal. El safareig comunal. També tenia el seu propi pont i aqüeducte, que dissortadament fou esfondrat per un camió que anava a la pedrera i que portava el bolquet aixecat.

També trobo a faltar els quadrets de les fotografies exposades durant tota la setmana en dues pissarres a la façana de la Sala, que anunciaven les dues pel·lícules que es projectarien al cinema. Aquestes pissarres foren malmeses per mans anònimes amb motiu de la pel·lícula *Gilda*, protagonitzada per Rita Hayworth i Glenn Ford.

L'antic camp de futbol, que era a l'indret dels Rials i tenia un rètol que deia «Camp d'esports cabrerenc».

Al veïnat de Sant Elena d'Agell, passat can Xacó, hi havia una caseta que s'anunciava com a «Casilla de Peones Camineros», i més enllà, una placa de marbre amb el nom de dos automobilistes belgues que van perdre la vida en les curses d'automòbils que es feien abans de la Primera Guerra Mundial en el circuit Mataró-Vilassar-Cabrera-Argenton.

A prop del torrent del Molí hi havia el sot conegut com el «carcabà». Tenia unes grans rodes de molí que també van desaparèixer en aplanar-se les terres.

I podríem anar-hi afegint llocs...: la Sastreria Musella, el Petacu, el molí de vent del carrer d'en Catà, els horts de can Pau Ferrer i de la Cooperativa, la sènia amb els catúfols de l'hort de can Cortés, can Duran amb la gegantina magnòlia mirant a la plaça del Poble... i tants i tants llocs que ja no existeixen a la nostra estimada *Cabrera desapareguda*.

AUTORIA DESCONEGUDA / FONS JOSEP VINYALS CORTÉS

Introducció

PER QUÈ ENS AGRADEN TANT LES FOTOGRAFIES ANTIGUES?

Albert Ventura i Vinyals - David Farell i Garrigós

Sembla mentida com ens quedem bocabadats quan veiem fotografies molt antigues de llocs que coneixem. Més encara si són del poble on hem nascut, on tenim els avantpassats, i encara més si hi apareixen persones. Justament això és el que pretenem amb aquest llibre fotogràfic, que els habitants de la Cabrera actual se sorprendin de com era el poble fa unes quantes dècades.

Parlem de dècades però ben bé podríem parlar de segles, perquè les fotografies més antigues que mostrem corresponen a les acaballes del segle XIX. Aleshores, Cabrera tenia menys de mil habitants. La fil·loxera havia fet

estralls a la vinya a partir del 1886 i d'alguna manera el poble «esperava» el reforç poblacional, que es va produir sobretot amb la instal·lació de les fàbriques tèxtils i que va fer que, per exemple, el 1920 ja tingués un cens de 1.018 habitants i als anys seixanta s'apropés a les 1.500 ànimes.

Ens ha costat Déu i ajuda trobar fotografies inèdites! Casa per casa i remenant arxius, hem aconseguit reunir imatges que daten de quan les cabres es passejaven pel poble fins a les dècades dels cinquanta i dels seixanta, quan es va produir el progressiu creixement urbanístic que canvià la fesomia d'una bona part del poble. Sort de J. López-Viñals i de tantes famílies que han guardat fotografies antigues!

AUTORIA DESCONEGUDA / Fons FAMILIA JUST-MIR

TURONS AMB MOLTA HISTÒRIA

Els turons de Burriac i del Montcabrer han estat les muntanyes que més personalitat han donat a la vila. Qui no hi ha passejat amb el rerefons de les seves llegendes? Les bruixes, la cova de les Encantades, la Creu..., indrets d'una gran bellesa que esdevenen miradors excepcionals del poble.

LA VALL DE CABRERA

El 1915, el dramaturg i escriptor Joan Puig i Ferrer va definir la vila de la manera següent: «Cabrera, al peu de les muntanyes que l'envolten, assentada en una falda de verdor, amb sos caserius dispersos, entre horts florits i fruiterars, amb el castell que sembla vetllar-la».

ALFONS GÜELL / Fons ALFONS GÜELL

Hi trobareu estampes diverses del poble i del seu entorn: cases, carrers, places, masies, veïnats..., de vegades preses de prop i d'altres, d'una manera panoràmica. N'hi ha per al gust de tothom.

El criteri de selecció fotogràfica ha estat mostrar elements desapareguts o molt canviats, i de com més llocs diferents, millor. Per aquest motiu, i perquè no hem aconseguit fotografies de tot arreu, el llibre només pot ser una mostra, com una finestra, de la *Cabrera desapareguda*.

Comencem el recorregut amb unes vistes generals i de mica en mica anem entrant dins l'espai urbà a partir de les places amb més història, la del Poble i la de l'Església. Així anirem veient els canvis del nucli urbà cap enfora.

Tot i que de les partides, veïnats i de la plana litoral no n'hem trobat tantes fotografies com del poble i les muntanyes, no ens hem oblidat ni d'Agell ni de la plana agrícola, ni dels masos, les capelles rurals i els turons que arreceren aquesta antiga vall.

Els noms canvien: Ilturo, Capraria, Cabrera, Cabrera de la Maresma, Cabrera de Mataró, Cabrera de Mar... o Agellum, Santa Elena d'Agell..., i avui, per exemple, trobareu el Pla de l'Avellà, Costabona i Costamar allí on abans hi havia els barris o partides de les Parellades, el Mujal, el Pla del Molí, el Pla de les Barraqueres, el Camp de Mar, els Llacs, el Pla de Santa Maria, el Pla de la Bona... i tants topònims que, vistos des de l'any 2022, amb el poble sortosament ben viu, realment ens remetent a una *Cabrera desapareguda*.

Els avantpassats ibers ja gairebé no reconeixien la vall de Cabrera. En bona part, pels canvis esdevinguts en el paisatge, ja que el bosc, els habitatges i els polígons industrials han colonitzat els antics espais de pastura i d'agricultura. Malgrat tot, encara ens queda poble i encara ens queda agricultura, i sabem del cert que tot s'anirà transformant perquè és llei de vida, però hem de conservar el que en podríem dir *les essències*, tots aquells elements patrimonials que donen entitat a Cabrera de Mar.

AUTORIA DESCONEGUDA / Fons JOSEP VINYALS CORTES

UN POBLE AMB HISTÒRIA

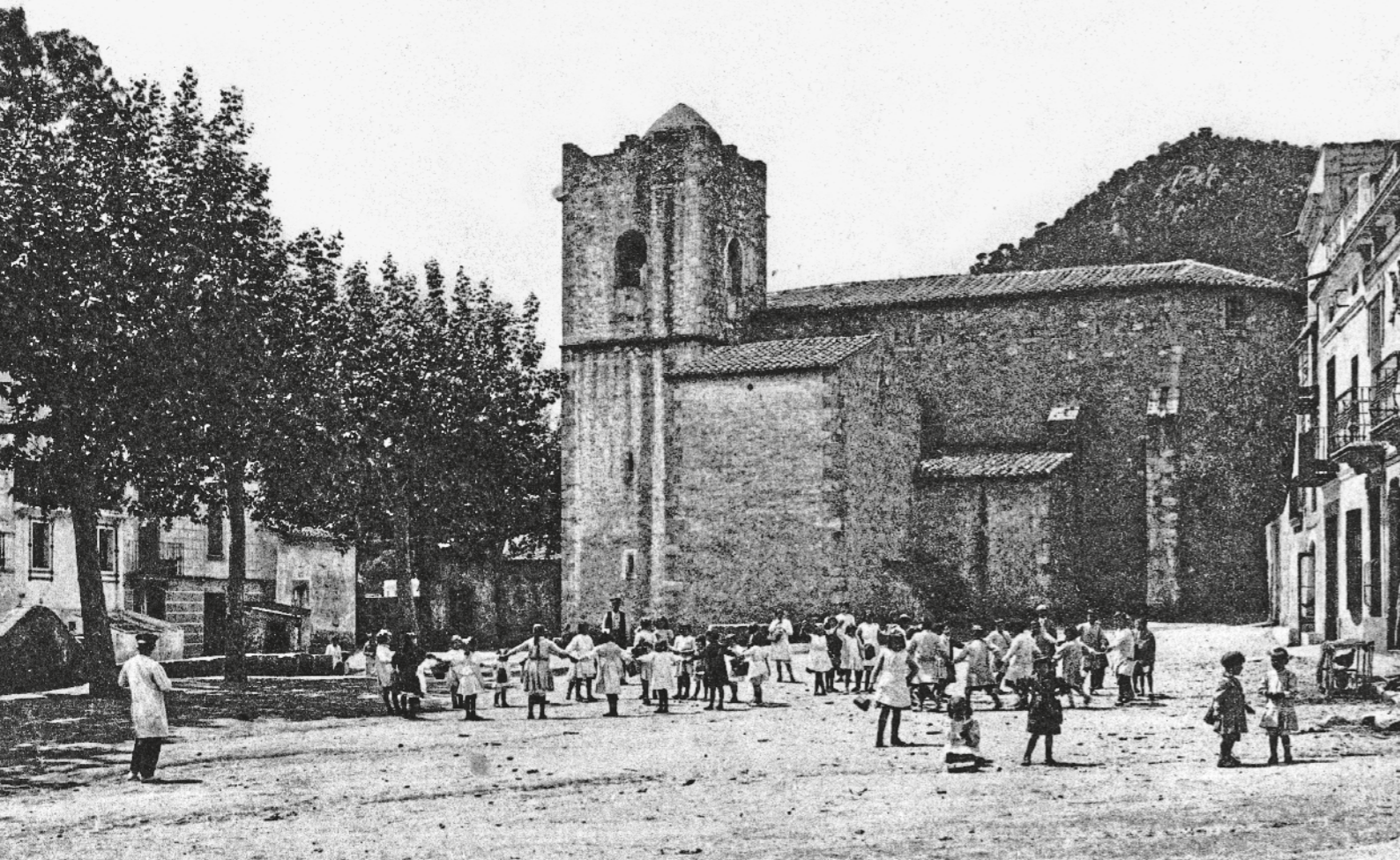
L'antiga Cabrera de Mataró

L'any 1887, Cabrera tenia 722 habitants. L'any 1900 ja anava pels 806. L'any 1920 en tenia 1.018... Turons cultivats, cases familiars grans, torrents convertits en carrers, fàbriques tèxtils amb vapor que passen a elèctriques, veïnats i hortes. Així podria descriure's la Cabrera de finals del segle XIX i fins ben entrat el segle XX.

Al poble –aleshores Cabrera de Mataró– no hi arribaven pas una dotzena de diaris. Les ràdios es podien comptar amb els dits d'una mà i la centraleta de telèfons era per a deu abonades.

Les notícies dels diaris, per importants que fossin, no eren tan comentades com les que es podien sentir al safareig «comú». El que de debò interessava als homes i dones de Cabrera era saber el que pensava fer la veïna, quina en portaven de cap els pagesos del davant, si en la sessió de cinema del vespre hi hauria patacades, qui era aquell foraster que venia a l'església o com aniria el repartiment de llotges i cadires a l'envelat de la Festa Major.

I amb això passaven l'any distrets.

LA PLAÇA I L'ANTIGA ESSLÉSIA

A l'esquerra, les nenes de l'escola pública juguen a la plaça a la primera dècada del segle xx. L'església encara tenia dempeus el cos o capella lateral del Santíssim. L'església parroquial és un edifici que data del segle xvi. Construït entre el 1540 i el 1570, substituï l'antic temple romànic. Als costats del timpà de la vella església s'hi veuen cares esculpides.

ELS NOMS DE LA PLAÇA

No solament ha canviat la fesomia de la plaça al llarg dels anys; també ho ha fet diversos cops el seu nom. A finals del segle xix era coneguda com a «plaza de la Constitució». Després s'anomenà *plaza de Francesc Macià*. Ja a la postguerra fou la «plaza del Caudillo», per acabar dient-se finalment *plaza del Poble*.

AUTORIA DESCONEGUDA / Fons ALBERT VENTURA VINYALS

JOSEP VINYALS CORTÉS / Fons JOSEP VINYALS CORTÉS